

Vesi- ja luontoympäristöosasto
Vesien- ja mertensuojeluyksikkö
LsN Werdi

5.5.2025

Diaarinro VN/210/2025 ja
Hanke YM001:00/2025

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtioneuvostuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen nimikkeen ja 10 §:n muuttamisesta

Keskeinen sisältö

Ehdotuksen keskeisenä sisältönä on kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtioneuvostuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (669/2020) voimassaolon pidentäminen vuoden 2030 loppuun saakka. Muutos toteutettaisiin tarkistamalla asetuksen nimike vastamaan uutta voimassaoloaikaa ja muuttamalla voimaantulopykälää (10 §).

Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2025.

1. Yleisperustelut

1.1. Nykytila ja sen arviointi

1.1.1. Vesien ja meren tilan parantaminen 2023–2027 (Ahti-ohjelma)

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämeren tilaa niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tai Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelu perustuu vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (1299/2004) ja sen nojalla annettuihin valtioneuvoston asetuksiin. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat ja seuraavat toimialoillaan lain täytäntöönpanoa. Merenhoitosuunnitelman laatimiseen osallistuu lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö.

Vesien tilan parantamisen tavoitteena on hallituskaudella 2023–2027 hillitä ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta vesiin sekä saada muun muassa maatalouden biomassoihin ja jätevesiin liittyvät ravinne- ja energiaressurssit talteen ja käyttöön. Kokonaisuus on koottu Ahti-ohjelmaksi. Ahti-ohjelman toimilla jatketaan vesiensuojelun tehostamisohjelman (2019–2023) työtä ja se edistää alueellisten vesienhoitosuunnitelmien ja kansallisen merenhoitosuunnitelman toteutusta. Kaupunkivesiasetus on osa Ahti-ohjelman "Haitta-aineet hallintaan" -teemaa.

Ahti-ohjelman toimilla pyritään vesien ja meren hyvään tilaan. Vesien tilan paraneminen palvelee alueiden asukkaita ja virkistyskäyttäjiä. Toimenpiteiden avulla tuetaan ja kehitetään ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja keinoja vähentää viemärylivuodoista ja hulevesistä tulevia päästöjä. Lisäksi kehitetään alueiden käytön, kaavoituksen ja vesihuollon yhteistyön toimintamalleja kaupunkien viemäroityjen hulevesien ja jätevesien hallinnassa sekä lisätään tietoa haitallisten aineiden vähentämisen ja poiston mahdollisuuksista.

1.1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

Kotimainen lainsäädäntö

Valtioneuvoston asetus kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtioneuvostuksesta (669/2020, myöhemmin myös kaupunkivesiasetus) on annettu vuonna 2020 ja se on tullut voimaan 30.9.2020.

Kaupunkivesiasetusta on muutettu aikaisemmin kaksi kertaa; ensin vastaamaan EU:n asetukseen (Komission asetus (EU) 651/2014, yleinen ryhmäpoikkeusasetus) komission asetuksella (EU) 2023/1315 (ryhmäpoikkeusasetuksen muutos) tehtyä muutosta¹ ja toiseksi EU:n uuden de minimis -asetuksen (Komission asetus (EU) 2023/2831²) vuoksi. Kaupunkivesiasetus on voimassa 31.12.2025 saakka, mikä käy ilmi säädöksen nimikkeestä ja voimaantulopykälästä (10 §).

Kaupunkivesiasetus on annettu valtioneuvostuslain (688/2001) nojalla. Valtioneuvostuslaki on tarkoitettu harkinnanvaraisia valtioneuvostuksia koskevaksi yleislaiksi. Valtioneuvostuslaissa ei säädetä siitä, mihin hankkeisiin valtioneuvostusta myönnetään. Valtioneuvostuslaki sisältää asetuksenantovaltuuden 8 §:ssä tarvittavien tarkempien säännösten antamiselle valtioneuvostuksen talousarvion mukaisesta käyttämisestä ja siihen liittyvistä ehdoista.

Keskitetty tehtävä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista säädetään niistä annetussa laissa (897/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018, jäljempänä myös ELY-asetus). ELY-asetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston tehtävät koskien vesiensuojelun tehostamisohjelmassa 2019–2023 (nykyinen Vesien ja meren tilan parantaminen 2023–2027, Ahti-ohjelma) tarkoitettuja avustuksia kaupunkivesien hallinnan ja haitallisten aineiden vähentämisen tutkimus- ja selvityshankkeisiin kuuluvat Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

¹ Komission asetus (EU) 2023/1315, annettu 23 päivänä kesäkuuta 2023, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 651/2014 ja kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävien tukien tiettyjen muotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) 2022/2473 muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) C/2023/4278

² Komission asetus (EU) 2023/2831, annettu 13 päivänä joulukuuta 2023, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen. Linkki https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302831

Käytäntö

Avustuksia on myönnetty hankkeille, joissa on pyritty parantamaan viemäröityjen yhdyskuntajätevesien käsittelyä, selvittämään haitallisten aineiden esiintymistä, vähentämään haitallisia aineita hulevesistä, vähentämään viemärylivuotoja ja niiden vaikutuksia sekä vähentämään haitallisten aineiden päästöjä alueiden käytön, kaavoituksen ja vesihuollon sekä kunnan muiden vesiensuojeluun vaikuttavien toimialojen yhteistyön avulla.

Asetukseen perustuvana ohjelma-aikana on myönnetty tukea myös taloudelliseen toimintaan de minimis-tukena seuraavasti:

- vuonna 2022 haun painopisteenä olivat viemärylivuodot ja taloudelliseen toimintaan myönnetty määrä oli 87 500 €.

- vuonna 2021 haun painopisteenä olivat hulevedet ja taloudelliseen toimintaan myönnettiin 151 303 €.

Vuonna 2020 haun painopisteenä olivat viemäröidyt yhdyskuntajätevedet ja ja taloudelliseen toimintaan myönnettiin 181 275 €.

Vuonna 2023 haun aihe oli vesiensuojelu kaupunkien alueiden käytössä. Myönteisen päätöksen sai seitsemän hanketta, ja myönnetyn avustuksen määrä oli yhteensä noin 750 000 €. Päätöksiin ei sisällynyt avustusta taloudellista toimintaan.

Vuonna 2024 käytettiin avustuksiin yhteensä noin 459 419 euroa. Tästä mikään ei ollut valtiontukea (de minimis/ryhmäpoikkeusasetus). Vuonna 2024 on myönnetty 21750 euroa de minimis -avustusta, jota ei vielä ole maksettu.

Ahti-ohjelman määrärahat ovat vuosien 2024 ja 2025 talousarvioiden momenteilla 35.10.23 ja 35.10.61. Määräraha on 3-vuotista siirtomäärärahaa, joka on siten käytettävissä vuoden 2027 loppuun saakka. Ahti-ohjelma yhdessä Saaristomeri-ohjelman kanssa sisältyy julkisen talouden suunnitelmaan vuoteen 2027 saakka.

Tähän kaupunkien vesien hallintaan ja haitallisten aineiden vähentämisen hankkeisiin myönnettävän tukiohjelman budjetti on enintään 2 miljoonaa euroa vuodessa (ajalla 2025-2027). Tukiohjelman budjettia tarkistetaan siten alaspäin vuoden 2025 osalta 5,5, miljoonasta 2 miljoonaan euroon.

1.1.3. EU:n lainsäädäntö

Mikäli myönnettävässä avustuksessa tuetaan taloudellista toimintaa, tulevat EU:n valtiotukisäännöt sovellettaviksi. EU-oikeuden mukaan yritystoiminnalle myönnettävät valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä (SEUT 107 artiklan 1 kohta). Yritykselle myönnettävä julkinen tuki voi antaa sille muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna valikoivaa taloudellista etua, mikä voi vääristää sisämarkkinoiden toimintaa ja kilpailua. Julkiset tuet yritystoiminnalle voivat kuitenkin olla sisämarkkinoille soveltuvia, jos niillä edistetään yleistä taloudellista kehitystä ja SEUT-sopimuksessa määriteltyjä tavoitteita.

EU:n valtiotukisääntöjä sovelletaan, jos kaikki valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät. Tuki on EU-oikeuden mukaan valtiontukea vain silloin, jos tukea myönnetään taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Komissio on antanut yksityiskohtaisia sääntöjä siitä, millaiset valtiontuet ovat sallittuja ja siitä, millaisia menettelytapoja tukia myönnettäessä tulee noudattaa.

EU:n valtiontukea koskeva sääntely mahdollistaa tuen ja tukiohjelman, jos kansallinen sääntely on sopusoinnussa EU:n valtiontukisääntelyn asettamien vaatimusten kanssa.

Valtiontukien yleinen ryhmäpoikkeusasetus mahdollistaa jäsenvaltioille valtiontukiohjelmien käyttöönoton ja tukien myöntämisen ilman komission ennakkohyväksyntää.

Myös de minimis -tukea koskeva asetus Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen mahdollistaa vähämerkityksisen tuen myöntämisen yrityksille ilman komissiolle tehtävää ennakoilmoitusta.

1.2. Tavoitteet

Tavoitteena on jatkaa määräaikaisen kaupunkivesiasetuksen voimassaoloa viidellä vuodella. Asetus olisi jatkossa voimassa vuoden 2030 loppuun saakka. Asetuksen voimassaolon jatkamisella mahdollistettaisiin valtionavustuslain (688/2001) mukaisten valtionavustusten myöntäminen kaupunkien vesien hallintaa ja haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin myös vuoden 2025 jälkeen.

Avustus taloudelliseen toimintaan myönnetään de minimis- tai yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena. Hankkeiden ennakoidaan olevan pieniä tai koskevan tutkimusta, kehittämistä tai ympäristönsuojelun normit ylittävää parantamista. Toimenpiteiden ennakoidaan olevan pääosin luonteeltaan ei-taloudellista toimintaa, mutta pieneltä osin (alle 10 % ohjelman budjetista) tuki voi myös kohdentua taloudelliseen toimintaan esim. hankkeeseen liittyvän teknologiakehityksen kautta.

Valtionapuviranomaisen on tarkoitus käynnistää avoin haku keväällä 2025 ja päättää avustuksista loppukesästä.

Asetusmuutos olisi hyvä antaa jo keväällä, vaikka se tulisikin voimaan syksyllä. Asetuksen voimassaoloajan jatkaminen merkitsee myös sitä, että asetuksessa olisi myöhemmin otettava huomioon valtionhallinnon uudistus ja asetukseen perustuva tehtävä elinvoimakeskuksia koskevassa sääntelyssä. Jotta asetukseen perustuva tehtävä voidaan ottaa huomioon esimerkiksi elinvoimakeskuksia koskevassa tulevassa asetuksessa, tulee asetuserämuutoksen olla annettu.

1.3. Keskeiset ehdotukset ja säädösperusta

Ehdotuksen keskeisenä sisältönä on kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (669/2020) voimassaolon pidentäminen vuoden 2030 loppuun saakka. Muutos toteutettaisiin tarkistamalla lain nimike vastamaan uutta voimassaoloaika ja muuttamalla voimaantulopäivää.

Asetus ehdotetaan annettavaksi valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla.

1.4. Esityksen vaikutukset

Esityksen vaikutuksena olisi valtionavustusten jatkamisen mahdollistaminen. Valtionavustusta kaupunkien vesien hallintaan ja niiden haitallisten aineiden vähentämiseen voitaisiin jatkaa julkisen

talouden suunnitelmaan sisältyvien määrärahojen puitteissa viisi vuotta pidempään eli vuoden 2030 loppuun saakka.

Tämä toisi osaltaan ennakoitavuutta avustuksen toteuttamiseen sekä hankkeita suunnitteleville tahoille että hankehallinnon kannalta. Avustusta voidaan myöntää vain sen mukaan, mitä valtion talousarviossa vuosittain määrärahoista päätetään. Avustusta on myönnetty vuosina 2020-2024 keskimäärin 1,1 miljoonaa euroa vuosittain momentilta 35.10.61.

Valtionapuviranomainen voisi tehdä avustuspäätöksiä siten, että hankkeen toteuttaminen ulottuisi pidemmälle kuin vuoden 2025 loppuun määrärahojen käytöstä riippuen.

Hanke edistää luonnon monimuotoisuutta ja ihmisten hyvinvointia. Lisäksi hankkeella vähennetään tai lopetetaan vesiympäristölle haitallisten aineiden päästöjä. Toimilla vähennetään maa- ja metsätalouden ravinnekuormitusta vesiin, kunnostetaan vesistöjä sekä vähennetään haitallisia aineita kaupunkivesistä.

1.5. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu ympäristöministeriössä. Luonnokset asetusmuutoksesta ja perustelumuistiosta ovat olleet lausunnolla ajalla 21.1.-13.2.2025 Lausuntopalvelu.fi:ssä.

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Elintarviketeollisuusliitto ry, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Geologian tutkimuskeskus GTK, Hämeen ELY-keskus, Kaakkois-Suomi ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Kalatalouden keskusliitto, Keski-Suomen ELY-keskus, Kierrätysteollisuus ry, Lapin ELY-keskus, Luonnonvarakeskus LUKE, Maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Natur och Miljö rf, Oikeusministeriö, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, ProAgria Keskusten Liitto, Saamelaiskäräjät, Satakunnan ELY-keskus, Suomen kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Suomen Vesiyhdistys ry, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf, Uudenmaan ELY-keskus, Valtiovarainministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja WWF Suomi.

Lausuntoja saatiin muutamia. Niissä kannatettiin asetuksen voimassaolon jatkamista. (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y, Maa- ja metsätalousministeriö, Etelä-Savon ELY-keskus) Yhdessä lausunnossa tuotiin esiin huomioon ottaminen elinvoimakeskuksia koskevassa asetuksessa (Etelä-Savon ELY-keskus).

Asetuksen voimassaolon jatkaminen on ollut Yritystukineuvottelukunnan käsittelyssä tiedoksi-asiana 21.3.2025.

1.6. Voimaantulo

Asetusmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2025.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Nimike. Valtioneuvoston asetus kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtionavustuksesta muutettaisiin nimikkeessä olevan vuosiluvun osalta vastaamaan ehdotettavaa voimassaoloaikaa.

Uusi nimike olisi siten Valtioneuvoston asetus kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2030 myönnettävästä valtionavustuksesta.

10 §. Voimaantulo.

Asetuksen ehdotetaan olevan voimassa 31.12.2030 saakka. Pykälään tehtäisiin tarvittavat muutokset.

Tämä muutosasetus tulisi voimaan 1.6.2025.